

Nr 74

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående avdragsrätt vid beskattningen för studieunder- stöd samt för amortering av studieskuld, m. m.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 281 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 354 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att den som för eget barns räkning verkställer insättning å särskilt utbildningskonto i ordning och till den storlek som i motionerna föreslås skall vara fri från inkomstbeskattning för motsvarande belopp; samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig författningstext»;

2) de likalydande motionerna I: 293 av herrar *Källqvist och Hedblom* samt II: 362 av herr *Helén*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om proposition rörande avdragsrätt vid beskattningen för studieunderstöd och amorteringar av studieskulder senast till 1960 års riksdags höstsession»;

3) de likalydande motionerna I: 428 av herrar *Svärd och Ragnar Bergh* samt II: 494 av herr *Björkman m. fl.*, vari hemställts, »dels att riksdagen måtte för sin del besluta sådana ändringar i kommunalskattelagen att avdragsrätt medgives för studiekostnader enligt i motionerna uppdragna riktlinjer; dels att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar»; ävensom

4) motionen II: 514 av herrar *Johansson* i Stockholm och *Senander*, vari yrkats, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till innevarande riksdag om avdragsrätt vid taxering för amorteringar på studielån, vilka beviljats genom de speciella organen för sådan långivning.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 354, II: 362, II: 494 och II: 514.

I enlighet med utskottets hemställan i memorial nr 69 har riksdagen vid vårsessionen beslutat att till innevarande höstsession uppskjuta behandlingen av de föreliggande motionerna.

Vid beräkning av inkomsten från särskild förvärvskälla skall enligt 20 § kommunalskattelagen från förvärvskällans intäkter avräknas alla omkostnader för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag må därvid icke ske för den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter.

I praxis har avdrag för studiekostnader icke ansetts kunna medgivas (se t. ex. RÅ 1936 not. Fi 211).

Enligt 46 § 2 mom. kommunalskattelagen äger skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, i hemortskommunen njuta avdrag för bland annat periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning, som icke får avdragas från inkomsten av särskild förvärvskälla, dock att avdrag icke må ske för vad som utgått till person, tillhörande givarens hushåll, och ej heller, där understödet icke utgjort skadestånd, för vad som utgått till annans undervisning eller uppfostran. I 31 § och 32 § 1 mom. stadgas, att till intäkt av tjänst hänföres periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, därest givaren enligt bland annat 46 § är berättigad till avdrag därför. Samma bestämmelser med avseende å avdragsrätt och skattskyldighet för periodiskt understöd gäller jämväl enligt 2 § och 4 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt vid den statliga beskattningen.

I sitt år 1950 avgivna betänkande nr IV (SOU 1950: 21) framlade 1944 års allmänna skattekommitté förslag angående bl. a ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd. I fråga om periodiskt understöd till undervisning eller uppfostran föreslog kommittén att avdrag skulle medgivas under förutsättning bl. a. att mottagaren fyllt 17 år och icke tillhörde givarens hushåll. Vidare föreslog kommittén att avdrag å 700 kronor skulle medgivas skattskyldig, som underhållit hemmavarande barn över 16 år vilket åtnjutit heltidsundervisning vid läroanstalt. Mot dessa förslag reserverade sig två av kommitténs ledamöter.

År 1951 avgav 1944 års allmänna skattekommitté betänkande nr V (SOU 1951: 13) angående studiekostnaders behandling i beskattningshänseende, vari föreslogs införande av rätt till avdrag under vissa förutsättningar för amortering av studieskulder. En ledamot av kommittén anförde reservation mot detta förslag.

I ett den 20 december 1956 avgivet betänkande med förslag till bestämmelser om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd samt om avdragsrätt för studieunderstöd, m. m. (stencilerat) har *skattelagssakkunniga* föreslagit en genomgripande omdaning av beskattningsreglerna rörande periodiska understöd. Enligt förslaget skulle de nuvarande avdragsmöjligheterna för periodiska utbetalningar inskränkas väsentligt. Avdrag skulle i princip medges endast i fråga om understöd på grund av bindande förpliktelser eller då behov av understöd förelåg. Å andra sidan bör enligt

de sakkunnigas mening understöd från föräldrar till barn under dessas studietid i viss omfattning vara avdragsgilla. Barnen föreslås icke skola beskattas för dylikt studieunderstöd.

Även frågan om avdragsrätt för studiekostnader i övrigt har behandlats av skattelagssakkunniga. I ett den 20 januari 1960 dagtecknat betänkande (SOU 1960:6) har de sakkunniga utarbetat ett författningsförslag med bestämmelser om avdrag i vissa fall för amorteringar å studieskulder. I betänkandet lämnas redogörelse för skälen för och emot hänsynstagande vid beskattningen till kostnader för utbildning. De sakkunniga framhåller emellertid i samband härmed att, för den händelse hänsyn från det allmännas sida anses böra tas till det förhållandet att vissa personer med dyrbarare utbildning tynges av studieskulder, denna grupps speciella förhållanden i stället kan beaktas genom direkta statsbidrag till amorteringarna. De sakkunniga tillägger att åtskilliga skäl kan anföras för att stödet till personer med tyngande studieskulder ges denna form. De sakkunniga har likväl inte ansett det ligga inom ramen för sitt uppdrag att såsom alternativ till de ifrågavarande avdragsreglerna upprätta förslag till statsbidrag enligt de nu antydda grunderna. Med hänsyn till de betänkligheter, som de sakkunniga funnit att avdragsalternativet obestriddligen är ägnat att framkalla, finner de sakkunniga dock ett system med direkta bidrag vara förtjänt att närmare övervägas, om särskilda åtgärder anses erforderliga för att minska bördan för personer som tynges av studieskulder.

Innehållet i det upprättade författningsförslaget kan sammanfattas sålunda.

Rätt till avdrag skall föreligga för amorteringar på statens räntefria studielån och studielån med statlig kreditgaranti. Avdraget får göras i form av allmänt avdrag, dock endast i den mån skattskyldig haft inkomst av jordbruksfastighet, rörelse eller tjänst. Av olika skäl, bl. a. angelägenheten av att viss försiktighet iakttas vid införandet av ett nytt avdrag av denna beskaffenhet, har avdrag med hela amorteringsbeloppet ansetts icke böra ifrågakomma. Avdrag får åtnjutas med belopp motsvarande högst 60 procent av det under året i enlighet med föreliggande amorteringsplan erlagda amorteringsbeloppet. Även skattskyldig som amorterat studielån av annat slag än de nyss nämnda skall kunna erhålla avdrag, men då i form av särskilt avdrag för nedsatt skatteförmåga efter prövning i varje särskilt fall.

Slutligen innebär författningsförslaget en utvidgning av möjligheterna att ge extra avdrag åt skattskyldig som haft så låg inkomst, att den inte uppgått till det för honom gällande existensminimibeloppet. Sådant avdrag skall kunna medges skattskyldig, som icke kunnat ha förvärvsarbete i normal omfattning till följd av att han bedrivit studier vid läroanstalt. Därigenom skall skattefrihet kunna medges studerande, som under studietiden har mindre inkomster av feriearbete eller andra tillfälliga arbeten.

Över skattelagssakkunnigas betänkande har, efter remiss, utlåtanden avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Det övervägande flertalet remissinstanser tillstyrker, att rätt till avdrag för amortering å studieskuld införes i huvudsaklig överensstämmelse med det av skattelagssakkunniga utarbetade förslaget. I vissa yttranden förordas dock att samhällets stöd ges i form av direkta bidrag.

Sedermera har inom finansdepartementet upprättats en den 23 augusti 1960 dagtecknad P. M. angående stöd åt de studieskuldsatta, vari förordats att staten skall lämna bidrag till avskrivning av studieskulder. Avskrivningen föreslås liksom enligt skattelagssakkunnigas förslag omfatta lån ur statens lånefond för universitetsstudier och lån med statlig kreditgaranti avseende studiekostnader samt, utöver vad de sakkunniga föreslagit, även lån ur allmänna studielånefonden och lån för studier ur värnpliktslånefonden. Någon prövning av behovet utöver den som redan nu sker i de lånebeviljande nämnderna föreslås inte skola förekomma. Avskrivningens storlek föreslås skola bestämmas så att den ger samma totala stöd som skulle ha utgått enligt de skattelagssakkunnigas förslag, eller till 25 procent av studieskulder. Förslaget innebär att staten helt påtar sig den mot avskrivningen svarande delen av studieskulden inklusive räntekostnader fr. o. m. första amorteringstillfället.

Nyssnämnda promemoria har varit föremål för remissbehandling. Det framlagda förslaget har därvid tillstyrkts eller lämnats utan erinran av bl. a. de organisationer som har att tillvarata akademikers och högre studerandes intressen.

Frågan om de periodiska understödens och studiekostnadernas behandling i beskattningshänseende har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet, senast vid 1959 års riksdag i anledning av de likalydande motionerna I: 152 av herr Per-Olof Hansson och II: 206 av herr Helén. I dessa motioner hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om proposition rörande avdragsrätt vid beskattningen för studieunderstöd och amorteringar av studieskulder senast till 1960 års riksdag. I sitt av riksdag godkända betänkande nr 32 anförde bevillningsutskottet följande.

Utskottet får för sin del erinra om att ett genomförande av skattelagssakkunnigas förslag rörande periodiska understöd och studieunderstöd beräknats medföra ett skattebortfall för staten och kommunerna på närmare 40 miljoner kronor. Utskottet har icke anledning att i förevarande sammanhang ta ställning till huruvida förslaget bör genomföras eller ej. Med hänsyn till det statsfinansiella läget har den slutliga prövningen av förslaget fått anstå. Huruvida det ur statsfinansiell synpunkt är möjligt att genomföra förslaget vid nästa års riksdag kan utskottet ännu ej bedöma. Enligt utskottets uppfattning föreligger inte anledning för riksdagen att nu hemställa hos Kungl. Maj:t om förslag i ämnet till nästa års riksdag.

Skattefogassakkunnigas utredning av frågan om behandlingen i skattehänseende av studiekostnader i allmänhet, däribland spörsmålet om avdrag för amorteringar å studieskulder, har ännu icke avslutats. Enligt vad utskottet inhämtat kommer de sakkunniga inom en nära framtid att avlämna sitt förslag i ämnet. Självfallet bör förslaget avvaktas innan något ställningstagande i frågan sker. Även denna fråga torde för övrigt böra bedömas mot bakgrunden av det statsfinansiella läget. Utskottet finner därför ej anledning tillstyrka särskild skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet.

Av innehållet i *de förevarande motionerna* må här återges följande.

Yrkandet i de likalydande motionerna I: 281 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 354 av herr Hjalmarson m. fl. tar sikte på att premiera sparande, som föräldrar åstadkommer under barnens uppväxtår för barnens framtida utbildning. Det närmare innehållet i motionärernas förslag är följande. Den som i viss ordning och som på vissa i motionerna angivna villkor för eget barns räkning insätter medel i bank eller annan penninginrättning på särskilt konto, utbildningskonto, föreslås skola erhålla avdrag vid inkomsttaxeringen för det under året insatta beloppet. För att i möjligaste mån få kontroll av att fråga är om nysparande, bör avdrag endast medges i den mån insättningen inte motsvaras av en minskning under året av den skattskyldiges eller dennes makes sammanlagda tillgodohavanden i banker eller andra penninginrättningar. Utbildningskontot bör vara upprättat senast det år då barnet fyller 12 år. För varje barn får endast upprättas ett konto. Såsom högsta belopp för vad som under ett år må insättas på utbildningskonto föreslår motionärerna 1 200 kronor och såsom högsta sammanlagda belopp — bortsett från upplupna räntor — 12 000 kronor. Insättning bör inte få ske efter det år då barnet fyllt 20 år. Vidare bör enligt motionärernas mening föreskrivas att, om barnet börjat göra uttag från kontot, insättning sedan ej skall få ske. Insättningen på utbildningskonto bör ske i sådan form att de insatta medlen helt tillhör barnet. Dock bör gåvoskatt icke komma ifråga. Såsom villkor för skattefrihet bör uppställas att de insatta medlen spärras under viss tid, förslagsvis minst sju år och minst till det barnet fyllt 16 år. Uttag från kontot bör endast få ske för att täcka kostnaderna för barnets utbildning i teoretiska och praktiska ämnen. Motionärerna anser dock att någon egentlig kontroll i detta hänseende eller i fråga om de verkliga kostnaderna ej torde vara nödvändig. Någon inkomstbeskattning i samband med uttagning bör ej ifrågakomma med hänsyn till att det rör sig om ett långfristigt sparande. Då barnet fyllt 21 år eller om det dessförinnan avlidit bör medlen helt frigivas utan att beskattning inträder.

I de likalydande motionerna I: 428 av herrar Svärd och Ragnar Bergh samt II: 494 av herr Björkman m. fl. förordas ändringar i skatteförfattningarna i syfte att införa avdragsrätt för studiekostnader. Motionärerna framhåller att studiekostnader i väsentlig utsträckning är att betrakta som omkostnader

för intäkternas förvärvande. För ett stort antal tjänster är det ett absolut villkor att innehavaren har avlagt viss examen eller förvärvat motsvarande kunskaper. Det föreligger alltså i sådant fall ett direkt orsakssammanhang mellan tjänsteinkomsten och omkostnaderna för studierna. En avdragsrätt för kostnaderna under studietiden står därför helt i överensstämmelse med skattelagarnas inkomstbegrepp. Motionärerna framhåller vidare att de studerande är missgynnade i beskattningshänseende såtillvida att de under studietiden i allmänhet saknar möjligheter att tillgodogöra sig ortsavdrag. Det naturliga avdrag och ortsavdrag, som de studerande har rätt till men som de inte kunnat utnyttja under studietiden, bör få tas igen i efterhand. Vidare bör beaktas att de studerande inträder i förvärvslivet senare än andra inkomsttagare. Den i tiden ojämna inkomstfördelningen leder på grund av progressionen till en särskilt hård beskattning. Hänsyn härtill bör tas vid fastställandet av de ifrågavarande avdragen. Givetvis bör avdragsrätten endast avse kostnader för sådana studier som är avsedda att direkt leda till förvärvsarbete. Av praktiska skäl finner motionärerna lämpligt att dra en gräns vid studentexamen och motsvarande utbildning. En utvidgning till lägre utbildning bör dock övervägas sedan erfarenheter vunnits om hur systemet kommer att fungera i praktiken. Det avdragsgilla beloppet bör fastställas efter schablonmässiga grunder. Man bör kunna nöja sig med schablonbelopp för olika slag av examina, varvid utgångspunkten bör vara ett avdragsgillt belopp av 3 000 kronor för varje studieår av en på normalt avlagd examen. Riksskattenämnden bör kunna utfärda anvisningar i detta hänseende. Avdragsrätten bör få åtnjutas under de tio år som löper från och med det år, under vilket den studerande efter avlagd examen första gången erhåller inkomst under 12 månader. Det avdragsgilla beloppet bör fördelas jämnt under den ifrågavarande tioårsperioden. Avdragsrätten bör gälla med verkan från och med beskattningsåret 1961. Studerande som efter avlagd examen första gången uppnått hel årsinkomst under något av åren 1952—1960, bör äga åtnjuta partiell avdragsrätt som fastställs med utgångspunkt från det år, då hel årsinkomst efter avlagd examen första gången uppnåddes.

I motionen II: 514 av herrar Johansson i Stockholm och Senander framhålls, att den högre undervisningens demokratisering hämmas av de mindre bemedlades svårigheter att erhålla tillräckliga medel för sin försörjning och sina kostnader under studietiden. Motionärerna erinrar om den stora skuldsättning som förekommit under de senaste båda decennierna då det gäller studerande. Enligt motionärernas mening är det ett rättvisekrav att avdrag vid beskattningen medges för amorteringar på studieskulder. Genom att begränsa avdragsrätten till statliga räntefria lån och statliga garanterade lån bör de nödvändiga garantierna mot missbruk skapas. Amorteringarna anser motionärerna böra kunna karakteriseras som kostnader för inkomsternas

förvärvande. En sådan avdragsrätt lättar bördan för mindre bemedlade studerande och för dem som genomför sina studier innan man nått fram till den önskvärda reformen med studielön eller tillräckliga stipendier.

Det erinras i de likalydande motionerna I: 293 av herrar Källqvist och Hedblom samt II: 362 av herr Helén om de utredningar på området som ägt rum. Trots det utredningsarbete som pågått är ännu vid ingången av år 1960 frågorna om avdragsrätt vid beskattningen för studieunderstöd och amorteringar av studieskuld lika olösta som vid 1950-talets början. Detta är så mycket mer anmärkningsvärt som det här gäller rättvisefrågor. I fråga om avdragsrätt för amortering av studieskulder framhåller motionärerna att det inte finns någon anledning att begränsa avdragsrätten till amorteringar av lån, som erhållits för utbildning efter studentexamen. Avdragsrätten bör gälla de lån, som beviljats eller beviljas genom statsstipendienämnderna, garantilånenämnden, värnpliktslånefonden, studentkårernas kreditkassor och allmänna studielånefonden. Bindes avdragsrätten på detta sätt till lån, som förmedlats av organ som bildats särskilt för att tillhandahålla studiekredit, kan likformiga och lätt kontrollerbara regler tillämpas. Givetvis bör amorteringar på privata borgenslån för studier vara jämställda med de nyss nämnda, om den skattskyldige kan styrka att amorteringarna avser studielån. Beträffande avdragsrätten för studieunderstöd framhåller motionärerna att en annan konstruktion än skattelagssakkunnigas är att föredra. Avdragsrätten bör inte vara av den snäva karaktär som skattelagssakkunniga förordat. Någon längre tid bör emellertid inte krävas för att framlägga ett definitivt förslag som tillgodoser de synpunkter, som riksdagen anfört i samband med begäran om förslag till ändrade avdragsregler.

Utskottet

Yrkandena i de föreliggande motionerna tar samtliga sikte på att genom avdragsrätt i någon form vid beskattningen underlätta finansieringen av studier eller att förbättra de färdigutbildades ekonomiska villkor. I det förstnämnda hänseendet skulle avdragsrätten tillkomma föräldrar, vilka lämnar understöd till studerande barn eller gör avsättningar för barnens framtida studier. De yrkanden, som åsyftar att lindra beskattningen för färdigutbildade, går antingen ut på att avdrag vid beskattningen skall ges den, som har att amortera studieskulder eller att hänsyn skall tas till studie-kostnader genom avdrag för beräknade kostnader sedan vederbörande trätt ut i förvärvslivet.

Utskottet behandlar först frågan om avdragsrätt vid taxeringen för den, som avslutat sin utbildning. Såsom den föregående framställningen utvisar framlades redan år 1951 ett förslag av 1944 års allmänna skattekommitté

om rätt i vissa fall till avdrag vid inkomsttaxeringen för kapitalavbetalning å studieskuld. Detta förslag föranledde ingen lagstiftningsåtgärd utan beslöts att frågan skulle tas under förnyat övervägande av skattelagssakkunniga. I anledning härav har nämnda sakkunniga i början av innevarande år överlämnat ett betänkande i ämnet, innefattande författningsförslag med bestämmelser om avdrag i vissa fall för amorteringar å studieskulder. Beträffande förslaget innehåll får utskottet hänvisa till redogörelsen i det föregående. Betänkandet har varit föremål för remissbehandling av ett stort antal myndigheter och organisationer. Enighet har därvid rått i fråga om behovet av åtgärder i syfte att lätta den ekonomiska bördan för de studieskuldssatta, och sådana åtgärder har genomgående tillstyrkts. Det övervägande antalet remissinstanser har tillstyrkt att rätt till avdrag för amortering å studieskuld införas i huvudsaklig överensstämmelse med det av skattelagssakkunniga utarbetade förslaget. I vissa yttranden har förordats att samhällets stöd i stället ges i form av direkta bidrag.

Sedermera har inom finansdepartementet utarbetats en promemoria, vari ifrågasatts att i stället för en avdragsrätt vid beskattningen införa ett system med direkta bidrag från staten till erläggande av amorteringar å studieskulder. Dessa bidrag borde uppgå till 25 procent av lånesumman och avskrivning av skuldbeloppet skulle förekomma i de fall då den skuldsatte erhållit lån ur statens lånefond för universitetsstudier, lån med statlig kreditgaranti avseende studiekostnader, lån ur allmänna studielånefonden eller lån för studier ur värnpliktslånefonden. Någon prövning av behovet utöver den som skett i de lånebeviljande nämnderna skulle inte behöva förekomma. Kostnaderna för staten skulle bli cirka 25 milj. kronor såvitt avser avskrivning av de studieskulder, för vilka amorteringsplaner redan fastställts. För sedermera tillkommande lån har statsverkets kostnader under budgetåret 1961/62 beräknats till ca 10 milj. kronor. Under budgetåret 1964/65 beräknas kostnaderna uppgå till 15 milj. kronor. Även denna promemoria har varit föremål för remissbehandling, varvid flertalet remissinstanser tillstyrkt eller sagt sig icke ha haft något att erinra mot att stödet ges i denna form. Frågan är nu föremål för Kungl. Maj:ts övervägande.

I det läge, vari förevarande fråga sålunda befinner sig och då utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t kommer att redovisa sitt ställningstagande till frågan för nästa års riksdag, anser utskottet anledning saknas för riksdagen att — som hemställts i motionerna I: 293 av herrar Källqvist och Hedblom samt II: 362 av herr Helén ävensom i motionen II: 514 av herrar Johansson i Stockholm och Senander — anhålla om proposition i ämnet till innevarande års riksdag. Inte heller finner utskottet skäl föreligga för riksdagen att — på sätt föreslagits i motionerna I: 428 av herrar Svärd och Ragnar Bergh samt II: 494 av herr Björkman m. fl. — nu vidtaga ändringar i kommunalskattelagen i syfte att möjliggöra avdrag för studiekostnader över huvud taget.

Vad därefter angår frågan om införande av avdragsrätt för föräldrars kostnader för studerande barn bör erinras om att denna fråga har ett nära samband med reglerna om beskattningen av periodiskt understöd. Som den föregående framställningen utvisar erhålles i regel avdrag vid taxeringen för periodiskt understöd, oavsett om behov av sådant understöd föreligger eller ej. I vissa fall får avdrag dock inte åtnjutas, nämligen om understödet utgår till person tillhörande givarens hushåll eller till annans undervisning eller uppfostran. Denna skillnad i fråga om avdragsrätten för periodiskt understöd har föranlett åtskillig kritik och från riksdagens sida har vid flera tillfällen önskemål framförts om en omprövning av gällande bestämmelser. Senast har frågan om den skatterättsliga behandlingen av periodiska understöd övervägts i ett av skattelagssakkunniga den 20 december 1956 avgivet betänkande. Däri föreslog de sakkunniga betydande inskränkningar i avdragsrätten för periodiskt understöd. Sålunda skulle i princip avdrag medges endast i fråga om understöd, som utgår på grund av bindande förpliktelse i vissa fall eller utgår till den, som på grund av ålderdom, sjukdom eller nedsett skatteförmåga är i behov av understöd. I dessa fall skulle mottagaren i princip vara skattskyldig för understödet. För bidrag till studerande föreslog skattelagssakkunniga att särskilda regler skulle gälla, innebärande att föräldrar som ger eget barn understöd till studier under vissa förutsättningar skulle erhålla avdrag för det utgivna beloppet, dock maximerat efter vissa grunder. För sådant studieunderstöd skulle mottagaren — den studerande — icke beskattas. Detta skattelagssakkunnigas betänkande är ännu föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Med anknytning till den senare delen av skattelagssakkunnigas förslag yrkas i motionerna I: 293 av herrar Källqvist och Hedblom samt II: 362 av herr Helén att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om proposition till höstsessionen rörande avdragsrätt vid beskattningen för studieunderstöd. Denna proposition borde bygga på skattelagssakkunnigas förslag i detta hänseende men avdragsrätten borde inte ha den snäva karaktär som skattelagssakkunniga förordat.

Ett genomförande av skattelagssakkunnigas förslag rörande avdragsrätt för studieunderstöd skulle i avsevärd mån bortta grunden för kritiken mot de nuvarande bestämmelserna om periodiskt understöd. I detta hänseende skulle det i och för sig vara tillräckligt om — som skattelagssakkunniga förordat — den nuvarande avdragsrätten inskränktes till de fall då understödet utgår på grund av bindande förpliktelse eller där behov av understöd föreligger på grund av sjukdom, ålderdom eller liknande. Att innan slutgiltig ställning tagits till frågan om avdrag för periodiskt understöd i allmänhet genomföra den av skattelagssakkunniga förordade avdragsrätten för studieunderstöd är enligt utskottets mening icke lämpligt. Givetvis kan man betrakta den föreslagna avdragsrätten för studieunderstöd för sig som en studiesocial

åtgärd, men den bör då ställas mot andra tänkbara åtgärder med sådant syfte. Utskottet vill därvidlag erinra om att sedan skattelagssakkunnigas förslag framlades har den statliga stipendieverksamheten vidgats i betydande omfattning. Från och med budgetåret 1960/61 kommer t. ex. antalet stipendier, avsedda för den som bedriver högre studier, att motsvara 47 procent av de nyinskrivna vid universitet och högskolor medan målsättningen tidigare varit en 26-procentig stipendiering. Vidare bör nämnas att en utredning pågår rörande de studiesociala åtgärderna på den högre utbildningens område. Det kan befaras att genomförandet av skattelagssakkunnigas förslag rörande studieunderstöd, som beräknats medföra skattebortfall för staten och kommunerna på närmare 40 milj. kronor eller inemot hälften av vad nu beslutade studieanslag under åttonde huvudtiteln kostar, skulle försvåra genomförandet av andra, kanske angelägnare åtgärder på detta område. Enligt utskottets uppfattning bör frågan om införande av ett sådant avdrag därför upptas i ett större sammanhang än som kan ske vid innevarande års riksdag. Utskottet anser sig därför inte böra tillstyrka det i motionerna I: 293 och II: 362 framförda skrivelseförslaget.

I de likalydande motionerna I: 281 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 354 av herr Hjalmarson m. fl. föreslås att skattskyldig, som för eget barns räkning gör insättning å särskilt utbildningskonto, under vissa förutsättningar och i viss omfattning skall erhålla avdrag vid beskattningen för det insatta beloppet. Detta skulle inte beskattas om det användes för att täcka kostnaderna för barnets utbildning i teoretiska och praktiska ämnen eller innestår till dess barnet fyllt 21 år eller dessförinnan avlidit. Vad utskottet nyss uttalat i fråga om avdrag för s. k. studieunderstöd gäller i väsentlig del även frågan om avdrag för insättningar på utbildningskonto. Förslaget bör således ses som en bland andra tänkbara studiesociala åtgärder. Härtill kommer att såsom förslaget utformats det företer betydande likheter med vissa andra förslag som framförts rörande avdrag för sparande till olika ändamål. Frågan om tillskapande av möjligheter att stimulera sparandet genom lättnader vid beskattningen är för närvarande föremål för övervägande inom utredningen om sparstimulerande åtgärder. Enligt vad som framgår av årets riksdagsberättelse har utredningen för avsikt att avsluta sitt arbete under innevarande år. Även med hänsyn härtill talar övervägande skäl för att resultatet av utredningens arbete avvaktas innan ytterligare åtgärder på detta område vidtas. Utskottet anser sig därför inte kunna tillstyrka en lagstiftning i enlighet med yrkandet i motionerna I: 281 och II: 354.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 281 av herr Ewerlöf m. fl.

och II: 354 av herr Hjalmarson m. fl. om avdrag vid inkomstbeskattningen för insättning å särskilt utbildningskonto;

2) de likalydande motionerna I: 293 av herrar Källqvist och Hedblom samt II: 362 av herr Helén om rätt till avdrag vid beskattningen för understöd till studerande och för amortering av studieskulder;

3) de likalydande motionerna I: 428 av herrar Svärd och Ragnar Bergh samt II: 494 av herr Björkman m. fl. om avdragsrätt vid beskattningen för studiekostnader; samt

4) motionen II: 514 av herrar Johansson i Stockholm och Senander om rätt till avdrag vid beskattningen för amorteringar å vissa studielån

måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 25 oktober 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, Jansson, Gustaf Elofsson, Söderquist, Torsten Mattsson, Tage Johansson, Kronstrand, Hellebladh och Gustaf Henry Hansson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard*, Magnusson i Borås, Wiklund, Gustafson i Göteborg, fru Eriksson i Stockholm*, herrar Andersson i Essvik och Eriksson i Bäckmora.

---

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Särskilda yttranden

1) av herrar *Söderquist, Kronstrand, Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv, *Kollberg, Magnusson* i Borås och *Gustafson* i Göteborg, vilka anfört följande:

Frågan om den skattemässiga behandlingen av periodiska understöd till studerande samt av studiekostnader har varit föremål för riksdagens prövning vid upprepade tillfällen under senare år. Bevillningsutskottet har härvid som sin uppfattning förklarat, att gällande regler icke är tillfredsställande. Sålunda uttalade utskottet år 1952 (betänkande nr 16) att den nuvarande regleringen av avdragsrätten för periodiskt understöd och därmed jämförlig periodisk utbetalning under senare år blivit föremål för åtskillig kritik. Utskottet ansåg det därför angeläget att riksdagen bereddes tillfälle att pröva ett förslag till ändrade bestämmelser i fråga om avdragsrättens utformning.

Även frågan om den skatterättsliga behandlingen av studiekostnader ansåg utskottet vara av den vikt att en lösning av densamma icke borde uppskjutas. Utskottet föreslog att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till ändrade bestämmelser om möjligt till 1953 års riksdag. Riksdagen biföll utskottets hemställan. Något förslag framlades icke från Kungl. Maj:ts sida till 1953 års riksdag, men frågan aktualiserades detta år genom motioner. Utskottet underströk då sin föregående år framförda uppfattning att ett förslag till lösning av frågan om den skatterättsliga behandlingen av periodiskt understöd och studiekostnader så snart som möjligt borde föreläggas riksdagen. Utskottet återkom till frågan år 1955 med anledning av då väckta motioner. Utskottet ansåg det då önskvärt att ett förslag i ämnet kunde framläggas vid 1956 års riksdag från Kungl. Maj:ts sida. Utskottet hemställde att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t ånyo framföra sin uppfattning. Utskottets hemställan bifölls.

Trots de bestämda uttalanden som bevillningsutskottet och riksdagen sålunda tidigare gjort om det angelägna av en reform av skattereglerna i berörda hänseenden har Kungl. Maj:t icke efterkommit riksdagens uppfattning. De berörda frågorna är därför i samma klart otillfredsställande läge som tidigare.

Vad gäller åtgärder i syfte att mildra studieskuldbördan — ett problem som blivit alltmera brännande — har inom finansdepartementet utarbetats en promemoria, vari ifrågasatts att i stället för en avdragsrätt vid beskattningen införa ett system med direkta bidrag från staten till erläggande av amorteringar å studieskulder. Dessa bidrag skulle uppgå till 25 procent av lånesumman och avskrivning av skuldbeloppet förekomma i de fall då den skuldsatte erhållit lån ur statens lånefond för universitetsstudier, lån med statlig kreditgaranti avseende studiekostnader, lån av allmänna studielånefonden eller lån för studier ur värnpliktslånefonden. Frågan är nu efter remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts övervägande.

Med anledning härav vill vi som vår uppfattning framföra att det hade varit bättre om beslut kunnat fattas vid innevarande riksdag om lämpligt avvägd avdragsrätt. Detta hade också stått i god överensstämmelse med den uppfattning riksdagen tidigare redovisat. Praktiska förutsättningar synes emellertid nu icke föreligga att få en reform genomförd vid denna riksdag. Med hänsyn härtill och då vi utgår ifrån att nästa års riksdag skall bli i tillfälle att fatta beslut om någon form av positiva åtgärder, avstår vi från att nu framställa yrkande om omedelbart beslut. Vi vill dock understryka vår uppfattning att det föreliggande problemet bör ses såsom en skatterättslig fråga. Bevillningsutskottets och riksdagens tidigare framförda uppfattning utgör ett uttryck härför.

Vad sedan gäller behandlingen av periodiska understöd till studerande vill vi särskilt erinra om bevillningsutskottets uttalande år 1955 (betänkande

nr 41). Utskottet framhöll då, att en omprövning av gällande bestämmelser var särskilt önskvärd i fråga om avdrag för periodiskt understöd. Utskottet ansåg att det kunde ifrågasättas huruvida icke en lösning av den skattemässiga behandlingen av såväl periodiska understöd som studiekostnader kunde lättare åvägabringas därest reformförslagen behandlades etappvis och frågan om de periodiska understöden behandlades för sig. Vi vill med erinran om detta utskottets uttalande framhålla, att en reform med avseende å studiekostnaderna inte får utgöra hinder för en mera rättvis behandling av de periodiska understöden till studerande. Denna fråga får icke läggas åt sidan, utan förslag till ändrade skatteregler för de periodiska understöden till studerande barn bör i enlighet med riksdagens tidigare klart uttalade önskan av Kungl. Maj:t föreläggas riksdagen utan ytterligare dröjsmål.

Vad slutligen gäller den i motionerna I: 281 och II: 354 väckta frågan om avdragsrätt för medel som insättes å s. k. studiekonto vill vi som vår uppfattning uttala, att goda skäl talar för en anordning i sådant syfte. Vi utgår emellertid ifrån att nästa års riksdag blir i tillfälle att i hela dess vidd upptaga till behandling frågan om att tillskapa möjligheter att stimulera sparandet genom lättnader i beskattningen.

2) av herrar *Gustaf Elofsson, Torsten Mattsson och Eriksson* i Bäckmora, vilka anfört följande:

De åtgärder, som aktualiserats i förevarande motioner, avser att på olika sätt underlätta den enskildes bestridande av kostnader för studier. Andra åtgärder med sådant syfte har beslutats av riksdagen under senare år, vilket bl.a. medfört förbättrade låne- och stipendiemöjligheter. Enligt vår mening är det emellertid angeläget att ytterligare åtgärder snarast vidtages, bl. a. i syfte att uppnå större rättvisa såväl mellan olika studerande som mellan olika finansieringsformer, varvid de i motionerna berörda spörsmålen bör uppmärksammas. Praktiska förutsättningar finns emellertid icke att få till stånd härför erforderliga beslut vid årets riksdag. Av den anledningen har vi avstått från att framställa särskilda yrkanden i anslutning till ifrågavarande motioner.

Från vårt håll har vid årets riksdag väckts motioner rörande högre studiers finansiering. De riktlinjer, som framförts i dessa motioner, bör enligt vår mening vara normerande för samhällets olika åtgärder i syfte att underlätta studiefinansieringen. Då de nämnda motionerna behandlas i annat utskott, vill vi i detta sammanhang endast framhålla angelägenheten av att riksdagen med minsta möjliga tidsutdräkt bör beredas tillfälle att taga ställning till de spörsmål, som behandlats i bevillningsutskottets förevarande betänkande och att en lösning efter enhetliga och likvärdiga principer därvid bör eftersträvas ifråga om samtliga med studiefinansieringen förknippade spörsmål.